

PUNTUAZIOA: arau nagusiak

Juan Garzia (2013)

Bi helduleku ditugu testuak puntuatzeko orduan: bat, intuitiboagoa (belarria), eta bestea, berriz, ohartuagoa, (sintaxi-egiturari erreparatzea). Bi bideetatik irits gaitezke ongi puntuatzera, baldin eta belarria eta sintaxia, sena eta adimena, ongi heziak badira (eta puntuazioari buruzko uste okerrekin nahasten ez bagaituzte, jakina). Hala ere testuak egoki lantzen asmatzen ez badugu, hizkuntza-arazo orokorragoren baten seinale izango da hori, eta ez puntuazio-arazo soil.

Puntuazio-markak eta haien izenak

- i. puntua [,] koma
- ii. [;] puntu eta koma
- iii. [:] bi puntuak
- iv. [...] etenpuntuak
- v. [?] galdera-marka
- vi. [!] harridura-marka
- vii. [(/)] parentesia (ireki/itxi)
- viii. [—] marra pareta (tartekietarako)¹
- ix. [—] marra bakarra (elkarrizketetarako)
- x. [<<]/[>>]² komatxoak (ireki/itxi)

Puntuazio-arau nagusiak labur

Hona hemen gida guztiko arau zein jarraibide nabarmenduak, atalez atal emango direnak:

1. **Mintzagaiaren eta esaldiaren gunearen artean, koma.**

Teknologiari esker, lorategi bihurtuko dira basamortuko txoko batzuk.
Lotura horiek hausteko, oso produktu kimiko agresiboak erabili behar dira.

2. **Esaldiaren gunearen eta gehikuntzaren artean, koma.**

Aske utzi dute, fidantzarik gabe.

3. **Galdegaiaren eta aditzaren artean, komarik ez.**

¹ Hitz-elkarteetako nahiz lerro-etenetako marratxoak [-] ez dagokio puntuazioari, orto(tipo)grafiari baizik. Nahaste handi samarra dabil zenbait testutan marra moten artean, eta zaintzekoa da marratxoaren eta marraren arteko alde hori. Teklatuak ez daude behar bezala egokituta, eta horrek ere ez du laguntzen, norberak egin behar baitu brikolaje koxkorra.

² Komatxo latinoak lehenesten ditugu, baina bada beste grafia ere: [“]/[”] (ikus Ortotipografia, 23.-25. or.). Horretan ere, teklatuak egokitzea komeni, aldiro ikurren bila ibili behar ez izateko.

*Beste laguna, utzi dute aske.
Beste laguna utzi dute aske.

4. Aditzaren eta hizpideabarraren artean, komarik ez.

*Bestea utzi dute, aske.
Bestea utzi dute aske.
Bestea utzi dute aske fidantzarik gabe.

5. Esaldiak juntatzeko, koma + juntagailua erabiltzen da: [, eta].

Urari esker, askatu egiten dira gatz- eta hidrogeno-loturak, eta, beraz, ilearen elastikotasuna handitu egiten da. Ura, hidrogeno-lotura bidezko junturak haustearen eragile izateaz gainera, keratinaren kateetan kokatzen da, eta ez die uzten elkartzen; horrela, forma-aldaketa errazten du.

6. Juntagailu hutsa (koma hutsa bezala) ez da aski esaldien arteko muga markatzeko.

*Zalantzak izan ditu txostenekin eta nagusiarekin mintzatu da.
Zalantzak izan ditu txostenekin, eta nagusiarekin mintzatu da.

*Komeni zaigu zatitzaile komun handienaz zatitzea, hala, urrats bakarrean iritsiko gara zatiki laburtezinera.

Komeni zaigu zatitzaile komun handienaz zatitzea; hala, urrats bakarrean iritsiko gara zatiki laburtezinera.

7. Koma/juntagailua daukan —edo, esaldien kasuan bereziki, eduki dezakeen— unitate bat beste batekin juntatzeko, koma/juntagailua baino gehiago erabili behar da.

*Orratz txikia, 2an, orratz handia, 3an.
Orratz txikia, 2an; orratz handia, 3an.

*Orratz txikia, 2an eta orratz handia, 3an.
Orratz txikia, 2an, eta orratz handia, 3an.

8. Zerrendaketa batean juntatzen diren osagai zehatzen ondoren eta abar esanahi orokorrekoa juntatzen denean, koma idazten da aurretik.

komaren lekuan puntu eta koma, puntu eta komaren lekuan puntua, eta abar

9. Mendeko perpausen barruan, komarik ez.

[*Nire ustez, gaizki jokatu duen arren], ez zait iruditzen zigorrik jarri behar zaionik.
Nire ustez gaizki jokatu duen arren, ez zait iruditzen zigorrik jarri behar zaionik.

10. Esaldiaren mailarako koma-arauak ez dagozkie hortik beheragoko mailei, eta, preseski, mendeko perpausei.

Nire ustez, gaizki jokatu du.

Ez zait iruditzen zigorrik jarri behar zaionik, nire ustez gaizki jokatu duen arren.

*Ez zait iruditzen zigorrik jarri behar zaionik, [nire ustez, gaizki jokatu duen arren].

11. Komaz bereizitako unitate baten barruan, komarik ez.

[Nire ustez gaizki jokatu duen arren], [...]

*[Nire ustez, gaizki jokatu duen arren], [...]

*Gaizto samarrak dira, [batzuk, behintzat].

Gaizto samarrak dira, batzuk behintzat.

Gaizto samarrak dira; batzuk, behintzat.

12. Tarteki-komak parentesi-marka arinduak dira.

Ane (Mikelen arreba) hor ondoan bizi da.

Ane —Mikelen arreba— hor ondoan bizi da.

Ane, Mikelen arreba, hor ondoan bizi da.

13. Deikiak, salbuespenik gabe, koma artean ematekoak dira. (2.6.3)

*Kaixo lagunok!

Kaixo, lagunok!

14. Itxierako parentesi [)], marra [—], komatxo [>>] eta abarren ondoren idazten dira koma, puntu eta gainerako puntuazio-marka arruntak.

etxean),

etxean—;

etxean>>. / [...] etxean”.

*[...] etxean,)

*[...] etxean;—

*[...] etxean.>> / *[...] etxean.”

15. Puntuazio-markak zein bere balio-mailan erabili behar dira, koskarik beheratu gabe.

*Oraingo honetan beste liburu bat aukeratu dut, Aulki-jokoa.

Oraingo honetan, beste liburu bat aukeratu dut: Aulki-jokoa.

16. [Esaldiaren informazio-antolaera:]

mintzagaia(k) / GALDEGAIA + aditza (+ hizpideabarra(k)) / gehikuntza(k)

Gaur / azalpenik emateke / BESTE LAGUNA utzi dute aske epaiketa egunera arte /bat-batean / fidantzarik gabe.

Gaur, azalpenik eman gabe, beste laguna utzi dute aske epaiketa egunera arte, bat-batean, fidantza txiki batekin.

17. Galderen antolaera balia daiteke oinarri eta gidatzat.

Hurrengoan, esku-joko bat erosiko dut han haurrarentzat.
(Hurrengoan, **zer erosiko duzu han haurrarentzat?**)

Hurrengoan, esku-joko bat erosiko dut han, haurrarentzat.
(Hurrengoan, **zer erosiko duzu han? Norentzat?**)

18. Salbuespen bakanen bat alde batera utzita, okerra da puntu eta koma dagokion lekuan koma erabiltzea. Puntu eta komaren baliokidea, izatekotan, puntua da.

*Haserre egoten ginen, giro txarra zegoen gure artean.

Haserre egoten ginen; giro txarra zegoen gure artean.
Haserre egoten ginen. Giro txarra zegoen gure artean.

19. Koma soila —tartekien kasuan, koma pare— ez da aski esaldiak bereizteko.

Otsailean (gogorra da negua bazterrotan), ia ez ziren irteten etxetik.
Otsailean —gogorra da negua bazterrotan—, ia ez ziren irteten etxetik.

*Otsailean, gogorra da negua bazterrotan, ia ez ziren irteten etxetik.

20. Lokailuak, oro har, koma artean ematekoak dira.

Ez ziren damutzen, beraz/ordea, beren ekintzez.

*Ez ziren damutzen beraz/ordea, beren ekintzez.

*Ez ziren damutzen beraz/ordea beren ekintzez.

Horraino jarraibide nabarmenduak.

Testua osorik hemen:

PUNTUAZIOA EGOKI ERABILTZEKO GIDA:
OINARRIAK, JARRAIBIDEAK ETA AHOLKUAK